

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29.09.2015, sp. zn. 23 Cdo 1137/2015, ECLI:CZ:NS:2015:23.CDO.1137.2015.1

Číslo: 39/2016

Právní věta: Ustanovení § 89a o. s. ř. (ve znění účinném do 31. 12. 2013) o volbě místně příslušného soudu prvního stupně účastníky řízení v obchodní věci (na základě prorogační doložky uzavřené před 1.1.2014) se uplatní v řízení zahájeném po 1.1.2014 i v případě, že jejich právní vztah je vztahem z neoprávněného podnikání podle § 3a obch. zák.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 29.09.2015

Spisová značka: 23 Cdo 1137/2015

Číslo rozhodnutí: 39

Číslo sešitu: 4

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Podnikatel, Příslušnost soudu místní

Předpisy: § 3a odst. 1 obch. zák.
§ 89a o. s. ř.

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud zamítl dovolání žalovaného proti usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 28. 11. 2014, sp. zn. 17 Co 456/2014.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Okresní soud Praha-západ usnesením ze dne 15. 9. 2014 vyslovil svoji místní nepříslušnost (výrok pod bodem I) a rozhodl o náhradě nákladů řízení (výrok pod bodem II).
2. Soud prvního stupně zjistil, že ve smlouvě o spolupráci uzavřené mezi účastníky řízení, kde byl žalovaný označen jako fyzická osoba nepodnikatel, byla sjednána prorogační doložka.
3. Soud prvního stupně dospěl k závěru, že smlouva nebyla uzavřena mezi podnikateli v rámci podnikatelské činnosti, nejedná se ani o fakultativní obchod podle § 262 obch. zák. Podle § 89a o. s. ř. mohou dohodu o prorogaci uzavřít pouze účastníci, kteří jsou podnikatelé a vzniklý závazkový vztah se týká jejich podnikatelské činnosti. Smlouva o spolupráci nebyla uzavřena mezi dvěma podnikateli, proto se nelze na místní příslušnosti dohodnout. Z toho důvodu soud prvního stupně vyslovil svou místní nepříslušnost a postoupil věc Okresnímu soudu v Táboře jako soudu místě

příslušnému.

4. K odvolání žalobkyně Krajský soud v Praze usnesením ze dne 28. 11. 2014 změnil usnesení soudu prvního stupně tak, že se místní nepříslušnost Okresního soudu Praha-západ nevyslovuje.

5. Odvolací soud vyložil, že smyslem § 89a o. s. ř. je umožnit účastníkům řízení v obchodní věci uzavřít dohodu o místní příslušnosti soudu prvního stupně. Obchodní věci ve smyslu tohoto ustanovení se rozumí i plnění ze závazkového vztahu, který se řídí obchodním zákoníkem proto, že smluvní strany uzavřely dohodu podle ustanovení § 262 odst. 1 obch. zák. nebo proto, že tak bez ohledu na povahu účastníků závazkového vztahu určuje ustanovení § 261 odst. 3 obch. zák.

6. Odvolací soud zjistil, že žaloba byla podána dne 16. 6. 2014. Žalovaný byl v žalobě označen jako podnikající fyzická osoba. Žalovaný se ve smlouvě o spolupráci zavázal zaplatit žalobkyni 5 % z celkových tržeb, minimálně však 3 950 Kč bez DPH za oprávnění používat logo poskytovatele, obchodní jméno, know-how, obchodní metody a systém postupu, informace o dodavatelích, zákaznících a referenčních zakázkách. Z článku 3 odst. 3 a 4 smlouvy vyplývalo právo žalovaného samostatně jednat se zákazníky a samostatně uzavírat obchody. V článku 3 odst. 29 se žalovaný jako partner zavázal jako samostatný podnikatel vyvíjet podnikatelskou činnost v místě plnění podle článku 2 smlouvy. Dále byl zjištěno, že dne 19. 4. 2010 získal žalovaný podnikatelské oprávnění mimo jiné pro činnost, která je v souladu se závazky vyplývajícími ze smlouvy o spolupráci. Odvolací soud uzavřel, že pokud je předmětem řízení, jak byl vymezen tvrzeními žalobkyně o skutkových okolnostech týkajících se věci, žalobkyní tvrzený závazkový vztah účastníků ve věci týkající se franšizy, pak tento žalobkyní tvrzený závazkový vztah účastníků je vzhledem k okolnostem, době vzniku a povaze stran vztahem vzniklým při podnikatelské činnosti účastníků. Z procesního hlediska se tudíž jedná o obchodní věc.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

7. Proti usnesení odvolacího soudu podal žalovaný dovolání. Přípustnost dovolání podle § 237 o. s. ř. zakládá na tom, že napadené rozhodnutí závisí na vyřešení právní otázky, která je dovolacím soudem rozhodována rozdílně.

8. Dovolatel souhlasí s odvolacím soudem, že smlouva o spolupráci byla uzavřena na účelem podnikání žalovaného formou franšizy, ovšem v době uzavření smlouvy, potažmo ke dni účinnosti smlouvy, nebyl žalovaný podnikatelem. Nelze proto uzavřít, že se jedná o vztah vzniklý při podnikatelské činnosti, a z toho dovozovat, že jde o věc obchodní. Podle rozhodnutí odvolacího soudu ovšem není rozhodné, zda je smluvní strana v době uzavření smlouvy podnikatelem, nepodnikatelem či spotřebitelem.

9. Nejvyšší soud otázku povahy smluvní strany, tzv. nepodnikatele při uzavření prorogační doložky dosud neřešil, resp. řešil pouze v případech, kdy jednou ze smluvních stran byl spotřebitel, a navíc za situace, kdy smluvní strany současně uzavřely dohodu, že jejich vztah vyplývající z leasingové smlouvy se řídí obchodním zákoníkem. Ve stanovisku [Cpjn 200/2011](#) Nejvyšší soud uzavřel, že „obchodní věci“ ve smyslu ustanovení § 89a o. s. ř. se rozumí i věc, ve které je předmětem sporu plnění ze závazkového vztahu, který se řídí obchodním zákoníkem dle § 261 odst. 3 obch. zák. bez ohledu na povahu účastníků závazkového vztahu. Není rozhodující, zda prorogační doložku uzavírá podnikatel či nepodnikatel, ale zda lze závazkový vztah podřadit pod některý ze závazkových vztahů uvedených kogentně v § 261 odst. 3 písm. a) až h) o. s. ř. Smlouva o spolupráci ze dne 16. 4. 2010 je inominační smlouvou a jako taková nespadá pod žádný ze závazkových vztahů dle citovaného ustanovení obchodního zákoníku. Tudíž ani tato podmínka nebyla splněna. Dle názoru dovolatele je napadené rozhodnutí v rozporu s výše uvedeným stanoviskem Nejvyššího soudu.

10. Ve vyjádření k dovolání žalobkyně navrhla, aby Nejvyšší soud podané dovolání odmítl. Žalovaný v dovolání zcela pomíjí ustanovení § 3a obch. zák., dle něhož platnost nebo povaha právního úkonu není dotčena tím, že určité osobě je zakázáno podnikat nebo že nemá oprávnění k podnikání. Z obsahu smlouvy se podává, že jde o obchodní závazkový vztah, o franšízovou smlouvu. Z principu franšízových smluv vyplývá, že i když žalovaný nebyl v době uzavření smlouvy podnikatelem, musí se jím stejně stát, neboť je to základní podmínka plnění předmětného závazku.

III.

Přípustnost dovolání

11. Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) po zjištění, že dovolání bylo podáno řádně a včas, osobou k tomu oprávněnou a řádně zastoupenou podle § 241 odst. 1 o. s. ř., se zabýval přípustností dovolání.

12. Nejvyšší soud dospěl k závěru, že dovolání je přípustné, jelikož odvolací soud v daném řízení řešil otázku, která dovolacím soudem nebyla doposud řešena, tedy otázku, zda je možné uzavřít prorogační doložku ve smlouvě, jejíž stranou je v době jejího uzavření nepodnikatel, přičemž smlouva směřuje k výkonu podnikatelské činnosti v budoucnu.

IV.

Důvodnost dovolání

13. Podle ustanovení § 89a zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu, ve znění účinném do 31. 12. 2013 (dále též jen „o. s. ř.“), se účastníci řízení v obchodní věci mohou písemně dohodnout na místní příslušnosti jiného soudu prvního stupně, ledaže zákon stanoví příslušnost výlučnou.

14. Otázkou možnosti uzavírání prorogačních smluv dle § 89a o. s. ř. a výkladem pojmu „obchodní věc“ ve vztahu ke spotřebitelským smlouvám se zabýval Nejvyšší soud ve stanovisku ze dne 9. 10. 2013, [Cpjn 200/2011](#), publikovaném ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. 79/2013. V tomto stanovisku dospěl k závěru, že „obchodní věcí“ ve smyslu ustanovení § 89a o. s. ř. se rozumí i věc, ve které je předmětem sporu plnění ze závazkového vztahu, který se řídí obchodním zákoníkem (jen) proto, že smluvní strany závazkového vztahu uzavřely dohodu podle ustanovení § 262 odst. 1 obch. zák. nebo proto, že tak bez ohledu na povahu účastníků závazkového vztahu určuje ustanovení § 261 odst. 3 obch. zák.

15. Za obchodní věc je nutné považovat takový závazkový právní vztah, který se z důvodu aplikace ustanovení § 3a obch. zák. podle ustanovení § 261 odst. 1 obch. zák. řídí obchodním zákoníkem.

16. V daném případě nebyl v době uzavření smlouvy, tj. ke dni 1. 4. 2010, žalovaný podnikatelem. Živnostenské oprávnění získal dne 19. 4. 2010. Franšízová smlouva z její samotné povahy zakládá mezi jejími smluvní stranami vztah podnikatelského charakteru, jelikož svým obsahem směřuje k realizaci podnikání. Na základě uzavřené smlouvy žalovaný získal oprávnění používat logo poskytovatele, obchodní jméno, know-how, obchodní metody a systém postupu, informace o dodavatelích, zákaznících a referenčních zakázkách. Žalovaný měl právo samostatně jednat se zákazníky a samostatně uzavírat obchody. Žalovaný jako partner zavázal jako samostatný podnikatel vyvíjet podnikatelskou činnost v místě plnění smlouvy. Všechny tyto závazky jasně ukazují na charakter vztahu mezi účastníky. Podtrhuje to i fakt, že následně (nedlouho na to) si žalovaný živnostenské oprávnění, aby mohl provozovat činnost podle této smlouvy, skutečně zřídil.

17. Podle § 3a obch. zák. navíc platí, že povaha nebo platnost právního úkonu není dotčena tím, že určité osobě je zakázáno podnikat nebo že nemá oprávnění k podnikání. Z toho plyne, že zřetelná obchodněprávní povaha závazkového vztahu založeného touto smlouvou nemůže být dotčena faktem,

že žalovaný živnostenské oprávnění získal až poté, co byla frančízová smlouva mezi nimi uzavřena.

18. Z výše uvedeného vyplývá, že daný závazkový vztah je závazkovým vztahem obchodním ve smyslu § 261 odst. 1 obch. zák., neboť i když v době uzavření smlouvy žalovaný nebyl podnikatelem, vystupoval jako podnikatel.

19. Lze proto uzavřít, že z pohledu uplatněných dovolacích námitek napadené usnesení ob stojí. Dovolací soud proto dovolání zamítl (§ 243d písm. a/ o. s. ř.).

20. O nákladech dovolacího řízení nebylo rozhodováno, neboť řízení nebylo doposud skončeno (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 7. 2002, sp. zn. [20 Cdo 970/2001](#), uveřejněné pod č. 48/2003 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek).